

„DALMATINSKI HRVAT“ izlazi svake subote. Godišnja predajna Din 80 — Polugodišnja Din 41 — Trimesečno Din 22 — Za Ameriku godišnja dva dolara.

OGLASNA PRAMA CJENIK.

Račun kod Pošt. Ček. Ureda, Zagreb, br. 38.004

Privremeni telefon preko dane br. 38 — preko noći br. 23 (Interurban)

DALMATINSKI HRVAT

„DALMATIN. HRVAT“ uredjueje M. Berović, bivša redakcionim odborom.

„Dalmatin. Hrvat“ je vlasništvo promicateljnog odbora „Hrvatske Štamparske Zedruge“ s. o. j. u osnutku u Šibeniku.

Pisma i novci šalju se na adresu: „Dalmatinski Hrvat“ - Šibenik, Glavna ulica 106.

Rukopisi se ne vraćaju. - Pisma ne frankirana ne primeju, anonimna u koš.

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

God. II.

ŠIBENIK, 22. RUJNA 1933.

Br. 35.

Uniformirani zlikovci - osudjeni.

Pri zaključku lista primamo telefonsku obavjest iz Splita, da se danas održala kaznena parnica protiv splitske policije zbog nečovječnog zlostavljanja Ivana Marića. Tri policajca osudjena su na 15 dana sirogog zatvora, jedan na 8 a jedan na Din. 100 globe; komandant policije ske straže, Blaž Čurković, osudjen je na Din. 500 globe, dok se protiv šefa policije Bojunića prekinuo postupak i uputio državnom odvjetništvu za izdanje optužnice.

Šabljaško-policijski režim u Dalmaciji doveo je dakle već do toga, da i redoviti sudovi moraju ustajati protiv ožljoljavajua inkvizitorskih strahota, koje su za tuđinskih vladavina ovom pitomom svijetu bile nepoznate.

Ali time nije ni izdaleka pravdi udovoljeno. Sve policijske stanice, neizuzimajući, dapače naročito podolazeći šibensku, pop skane su nevinom krvi pristaša opozicije.

U narednom broju opširnije.

Hrvatska zastava na Jadranu.

U oči Hrvatskog narodnog zbora u Splitu.

Dalmacija, kolijevka hrvatskog kraljevstva, gdje su pred tisuću godina obitavali hrvatski kraljevi, nakon narodnog preporoda, uvijek je težila prema Zagrebu kao svom narodnom središtu. Naši preporoditelji Pavlinović, Klaić i njihovi pomagači i nasljednici, uvijek su radili za sjedinjenje Dalmacije sa Hrvatskom. Razlozi: radi kojih su oni zastupali tu misao jesu trojaki. — Rodoljubi dalmatinski držali su uvijek pred očima činjenica da je prošlost dalmatinskog primorja zajednička sa prošlošću ostalih hrvatskih krajeva, pa su iz toga izveli naravni zaključak, da i budućnost tih krajeva mora biti zajednička.

Nasa znanost i umjetnost te u opće kultura najviše se je razvila u Zagrebu, pa su s tuga, prama tom žarištu naše kulture bile uperene oči svih naših kulturnih radnika na primorju.

Ekonomski interes ovih naših krajeva također gravitiraju prema Zagrebu. Neprijatelji hrvatstva, Mađžari, onemogućivali su željeznički spoj Zagreba sa Šibenikom i Splitom, jer su znali da bi ovi krajevi, spojivši se sa svojim zaidenim ekonomski procvijetali; što njim nije išlo u račun.

Naravna je bila posljedica u vrijeme oslobodjenja, da se je Dalmacija preko Zagreba priključila Beogradu. Nažalost oni koji su došli

do vlasti u onim momentu u Dalmaciji, zaboravili su tradicije, želje i prave interese ovih krajeva. Gosp. Krstelj koji je od zagrebačkog Narodnog Vijeća bio poslan u Split, kao predstavnik toga Vijeća u našim krajevima, patujući u automobilu, kao da je zaboravio na svoju pravu misiju i došavši amo, više je služio srpskome šovinizmu negoli pravim interesima naroda. Gosp. Smoljaka pa i neki drugi, onih dana, a i kasnije, svojim istupima skrivili su, da se je kod nekih u Beogradu stvorila kriva misao, da je hrvatstvo ograničeno na pir županija oko Zagreba. Iz te krive pretpostavke u Beogradu slijedio je niz krivih zaključaka, čije se loše posljedice danas osjećaju.

Kistelj, Smoljaka i njima slični prilagodili su se tezi »Srbi neka ostanu Srbima, a mi Hrvati ne smijemo više biti Hrvatima već Jugoslavenima«. Oni razviše po hrvatskim krajevima samo državne zastave, dok su se kod Srba i dalje vijale srpske zastave. Toj gospodi bilo je uspjealo, da sa sobom pvedu i jedan dio Hrvata. Ali za kratko vrijeme Zadnji parlamentarni izbori jasno sa svakome pokazali, da se Hrvati ne odriču hrvatstva dok Srbi ostanu Srbima. Na balama Jadrana opet se viju čitne i slavne hrvatske zastave.

Mi smo uvjereni, da će i sutra na hrvatskom zboru u Splitu, najvrjedniji i najzaslužniji hrvatski sin ovih naših obala Dr. A. Trombić visoko dignati slavni hrvatski barjak. A i pravo je, jer Dalmacija se je

jedino preko hrvatstva sačuvala slavenstvu.

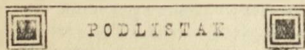
Neka znaju braća Srbi da put na hrvatski Jadran vodi preko Zagreba

Rad gosp. Predsjednika.

Predsjednik hrvatskog naroda g. Stjepan Radić u svom domovinskom radu za interese hrvatskog naroda, pobire velike uspjehe u Londonu, glavnom gradu Engleske. Glasoviti političari, novinari, književnici i diplomati svjetskoga glasa dnevno održavaju razgovore sa Radićem i pišu najsimpatičnije u svojim engleskim novinama za pravdu hrvatsku stvar.

I ako plaćena beogradska štampa nastoji svojim budalstvom izvještajima iz Londona omalovažati Radićeve uspjehe, na tom im najljepše odgovara jedan engleski velikaš ovim riječima: »1. da se u Londonu, ni u službenim krugovima, ne drži ništa do vijesti iz Beograda, jer da u tim vijestima samo slučajno ima nešto istine; 2. da su u zadnje doba stigli u London mnogobrojni izvještaji u kojima se na različiti način izjavljuje, da je hrvatski narod — dotično Radić kao organizator i predstavnik Hrvata — najvažniji i najsolidniji politički, gospodarski i kulturni faktor između Dunava i Jadranskoga mora.«

Englezki književnici dalje pišu o Radiću ovo: on (Radić) vodi seljačku politiku jerbo su Hrvati seljački narod. On je politički idealista

PODLISTAK

Učiteljica Albanija.

Pre neku desetinu godina, u Nemačkoj, govorio se mnogo o jednoj knjizi anonimnog pisca, pod natpisom „Čemu se možemo poučiti od Rembranta“ (Rembrandt als Erzieher); ideje te knjige postale su ubrzo popularne a reči u natpisu krilate. Njihov se smisao daje vrlo zgodno preneti i na ono što se desilo s nama u velikom povlačenju, tojest za vreme i usled povlačenja Srpske Vojске kroz Crnu Goru i Albaniju, pred kraj godine 1915, kad smo, napadnuti sa tri strane, morali uzmicati brdskim stazama i tražili izlaz na jadransko primorje. Albaniju, grob tolikih tisuća mladih života, i nemila uspomena za mnoge stare političare i narodne prvake, postala je preporodom i odgojiteljicom mladjeg narastaja. On se u njoj fizički naputio u moralno očeličio. Izbledivše uspomena na patnje, ali će svezi ostati, utisci na dušu svakog koraka po snegom zastrtim putanjama Rožanj i

vene pored otvorene vatre po hladnim i nepostojljivim noćinama na putu od Peći do Andrijevice i od Andrijevice do Podgorice i Skadra.

Da Peć se došlo, dođuše o teškoćama i posrćući putem ali uzdignute glave, i s nadom da u pomoć i kraj nevoljama blizu. Vršilo se povlačenje kao vojna operacija, i iščekivalo se svakog dana naredjenje da se stane i podje opet napred, — kao tako često u ratu pre toga. Sve stanice od Vesela do Leskovca bile su iskičene u očekivanju prolaska objavljenе savezničke vojske, a u Nisu su ostale zastave izvešane po kućama u počast saveznika koji dolaze. Ali ni naredjenje da se stane ni saveznici nisu došli... U Prizrenu, Vlada — koja, mesec dana ranije, na traženje saveznika, nije dopustila vojsci da udari na Bugare i da spreči njihovu mobilizaciju, i koja je sve vreme bodrila Vrhovnu Komandu, pokazujući telegrame i radiograme da je pomoć usput — kad je saznavala da se Francuzi, doprevši do Krivoloka, povlače, Vlada je u tišini pokupila što je najbolje našla sebi za put, i sa svojim članovima i stranim izo-

bom nesrećnu zemlju u Vrhovnoj Komandi briga da se snadja u situaciji U Peći, kad se i Vrhovnu Komandu spakovala da jedno jutro pre zore — ovake operacije rade se uvek pre zore — napusti vojsku i narod, svaki je znao da je igra izgubljena. Tada je tek, u Peći, počelo pravo povlačenje. — 15. novembra, ko još nije imao komad hleba u torbi ili uzice pričvršćene na opancima, da podje na put s umom za morem, taj je mogao isetati pred grad da gleda kako vojnici razvlažaju teške topove, i soferi survivaju u provalje teretne automobile, da ne bi pali Saka neprijatelju. Da bi se ovaj grandiozan prizor što dublje uzlebilo u sećanje begunaca, pratila je neprestana detonacija municije koja je eksplodirala, dok su unaočkom buktali plamenovi od komordžijskih vatara proždirući kola i sve što je na točkovima te što nije moglo ići dalje, po kozjim stazama i vrelim pitanjama kojima je trebalo peći. — Ne mislimo ovde opisivati veličavstvo strahota i bede koje je patilo vojsku i narod u izgnanstvo. Željimo samo istaknuti činjenicu, da

rom iza stare Srpske Patrijaršije u Peći, zajedno s narodnim slavnim oružjem i orudjem, survala i nada u spas i izbaavljenje, dok je, u isti čas, i skriveno tada još od svakog, otpočinjao drugi svet i novi život za one koji su umeli da vide šta se dežava, i šta se desilo, oko njih i malo dalje od njih.

Tri velike stvari naučili smo tad, idući za tri nedelje dana pognute glave i korak pred korak kroz Albaniju i Crnu Goru, od Peći do San Gijonija. Tri stvari, od kojih je svaka jedno otrokovanje, i vredi svaka za sebe po jedan život. Naučili smo, prvo, da ne prezamo pred nepoznatim i neodređenim, jer smo se sukobili s njim i videli ga oči u oči. Naučili smo, drugo, da nema vode koja se ne može premostiti, niti nevolje koju se ne daje savladati i naučili smo, treće, da poznano na muci junake. — da vidimo ko je ko. Ono dvoje biće dragoceno iskustvo svakome od nas. — ovo treće može koristiti i nama i narodu.

s jakim obilježjem genija (umnika,) s kojim na koncu simpatiziraju, kojega poštuju i komu vjeruju Hrvati svijih stranaka. Ono, što je Radić učinio i što još uvijek čini, to se može opisati samo kao jaki vjerski pokret jednog kvakerskoga (kršćanskoga) proroka u balkanskoj politici...

U sadašnjem meteužu Evrope teško da će Hrvati postići posve nezavisnu svoju seljačku republiku, ali je sigurna nada, da će Radićeva politika širokoga i slobodnoga federalizma, miroljubivosti, slobodne gospodarske i kulturne obnove srednje Evrope i Balkana pobijediti, jer čini se, da je to za sve ove nesretne zemlje jedini spas.

Ne samo da naš predsjednik polučuje velikih uspjeha u Londonu, ali i kod kuće se još čvršće stabilizuju odnosi između HRSS, SLS i JMO, tako da se na (neki danjem) sastanku prvaka Radićeva, Korotićeva i Spahine stranke, u Zagrebu, odlučilo povesti još žesću i jaču borbu protiv Beograda.

Mi se potpuno nadamo da ćemo u ovoj zadnjoj ali odlučnoj borbi protiv beogradske tiranije potpuno i uspjeti i da će svima nama Hrvatima, Slovincima i Muslimanima sinut sjajno sunce republikanke slobode.

Smrt Galovića.

Kako služničke novine javljaju, kontrolora zagrebačke policije Galovića ubio je navodno hrvatski omladinac. Jasno, da su razne služničke novine zbog ovog događaja uborile se na Hrvate i Zagreb upće, a na omladince napose. Udrle su u takovu dnevku zato, da svrate tok iztrage za pravoga puta. Prema vijestima što iz Zagreba dobivamo, izgleda, da je Galović ubiven od orjunaca, a ne od hrv. omladinca, kako to režimska štampa servira.

Na poklone orjunaca te večeri protiv Hrvata, Hrvatske i Radića, omladinac Dugan odvratio je »Živio Radić«. Kad tog nevinog poklika koji je bio odgovor na izazov orjunaca, Galović ga upsi. Pri apšenju došlo je do gungule napravljene po orjuncima, da mogu isvesti svoje zločinačke nakane u tom meteužu. Orjunci po svom starom običaju pucaju na Dugana, a pogadajući svog čovjeka Galovića, tane namjenjeno, Duganu ubiva Galovića. Radi tog ubistva upšeno je više od 150 omladinaca Hrvata, dok orjunaci niti jednog i premda nije ničim dokazano, da je jedan od Hrvata na Galovića pucao.

Da iznuđe od upšenih omladinaca priznanje zločina, iste su na najvjerskiji način, pod zapovjedništvom čuvenog Pavlovića po hodnicima policijskih prostorija, zlostavljali. Takov barbarski postupak policije nije poznat u nijednoj evropskoj državi. Jasno se vidi, da vlasti nas Hrvate smatraju građanima drugoga reda, pošto ne reagiraju na nasilja počinjena na tjele i imovini Hrvata.

Nije nam svrha, da se upuštamo u razglablanje tog nesretnog slučaja, već hoćemo, da se pozabavimo sa uzrocima, koji su doveli do tih i sličnih događaja.

Svakomu je Hrvat dobro poznato, službi 5. decembra u Zagrebu.

mračne svrhe, i to već prvih dana osnutka ove države, za koju su svi Hrvati bili istinski oduševljeni u nadi, da će jednog postati gospodari u svojoj kući. Od tog dana do danas su sve sile uperili, da unište Hrvatsvo samo, da provedu svoje veliko-srpske namisli.

Kroz ovih 5 godina zajedničkog državnog života, neprestano su radili, upotrebljujući prama prilikama razna sretstva; kao provare denuncije i batine, samo, da dodju do oživotvorenja svog veliko-srpskog sna. Prva je prevara jugoslovenstva, naglasujući, da se odriču Srbstva, Hrvatsva i Slovenstva, naravski, da ni iz daleka nijesu na to istinski mislili. Ta im je prevara donkle u početku i uspjela, jer se hrv. inteligencija dala zavesti, ali se međutim nije narod dao prevariti.

Vidjevši, da im nakana nije posve uspjela, jer je zdrav hrv. seljak, preko svoga vodje Stjepada Radića, uvidio njihovu prevaru, zamisliše urotu protiv Radića, inkriminirajući mu veleizdajstvo, računajući, ako maknu Radića sa političkog polja, da će im hrv. seljak pasti na ljepak.

Uvjereni, da varkama i denuncijama ne uspejaju, dobivši vlast u ruke, upotrebiše balkansku metodu nasilje, počevši batinati i u zatvor trpati svjesno seljaštvo. Čim je hrv. narod otporniji tim su progoni i zlostavljanja su strane vlasti stroži.

Za usavršiti nasilje trebalo je organizirati i oboružati plaćeničku bandu, koja će tući i ubivati Hrvate, te uništavati njihovu imovinu. Slučajevi napadaja na g. Dr. Sokola, Zagrebačkog gradonačelnika Heinzela, Novaka, Bačinića, Kalodera u Splitu, Roka Sarića, Dr. Drinkovića i Bumbera u Šibeniku no seljake u Crkveaci, Kostajnici. Novom Sadu, Sarajevu, ubojstvo Ružića u Zagrebu i Plivicama i. t. d., i. t. d.

Videći hrv. omladina, da vlast ne namjerava stati na put tim zločincima, organizirala se, da sama preuzme tjelesnu i imovinsku samobranu. Kako se vidi nije hrv. omladina svrha napadaja, već obrana od nezakonitih nasilja, koje pravo svakom i pripada.

Kad se sve to promotri onda se jasno vidi, da su demokrati krivi tome zlu.

Najgore je pako još od te služničke gospode, što imaju toliko kuraže zgražati se i bacati krivnju na druge, kad znadu, da su sami krivi, jer su sami moralni začetnici toga i svih ostalih zla, što su ih dali izvesti nad Hrvatima. Demokrati valjda zaboravljaju onu: »Tko pod drugim imu kopa, sam u nju pada«.

Izjašnjenje. Svakom je jasno, da sam u zadnjem »D. Hrvat« mislio na dopisnika »Novog Doba«, a sad me na jedanput isto pita za ime one osobe. Ta valjda »N. D.« znađe ime svog dopisnika, pa nek se taj javi svojim imenom, a ja ću mu tom prigodom dati zgodu da se pred Sudom razgovaramo, i na tom mjestu da on dokaže svoje uvrede, a od mojih da se pere.

I. Škarica.

Izmjena novčanica u III. zoni.

Bilo je javljeno u raznim domaćim novinama, da je stanovništvo III zone predalo na izmjenu 120 milijuna kruna. Sada izgleda, po izvaji Glavne Komisije u Splitu na dnevak 25 kolovoza t. g., publicirano u »Novo Doba« br. 196, da stanovništvo III zone nije predalo na izmjenu taj cijeli iznos, jer da imade mnogo kruna predatih na izmjenu sa strane podnosioca, koji stvarno nepostoje. Ista Glavna Komisija nada se, da će ući u trag pritaljenim vlasnicima predatih kruna. Dakle mnogo tih kruna je predato Glavnoj Komisiji, učešene su u registar a neza se koji je gospodar istih.

Gornju izjavu Glavne Komisije dovodi se u vezi s' istragom obavljenom, 5 mjeseci nakon povučene novčanica, sa strane žandarmerije u III zoni. Žandarmerijski poštovodje pozvali su sve podnosioca kruna na izmjenu — izuzev one kojima su već bile konfiskovane novčanice, sa strane podkomisije — i zatražili od istih priznanice dobivene za predale krunske novčanice na izmjenu. Isti organi, u prisustvu stranke, pregledali su priznanice te istodobno registar (Glavne Komisije, da se uvjere ako broj kruna naznačen u priznanici odgovara broju naznačenom u registru. Pri ovoj pregledbi ili bolje rečeno istrazi, govri se, da su nadjene velike razlike u tome, što su registru naznačene svote daleko veće nego su naznačene u priznanici izdatoj stranci. N. pr gdje je u priznanici napisano, da je stranka predala na izmjenu 20 hiljada kruna, u registru da je napisano, pod istim imenom, stranke, da je ista stranka pretila na izmjenu 200 hiljada kruna, dočim su priznanici i izvaji odnosnog podnosioca, ovaj je de facto predao samo 20 000 kruna. Ako ovako stvari stoje, kako se to govori, i ako su podkomisije predali Glavnoj Komisiji iznos naznačen u registru, što bi bez sumnje moralo i biti, tada je suviše, da Glavna Komisija dalje traži nepoznate podnosioca kruna, jer su isti pronađeni samom pomenutom žandarmerijskom istragom. Svaki podnosioac, koji je predao novac na ismjenu, taj je istodobno bio poznat od mjesnih povjerenika i priznat vlasnikom predatih novaca. pa po ovome moralo bi se sasvim lahko ući u trag tim nepoznatim podnosiocima.

Recimo, da je pučanstvo III zone, od 6000 duša, i predalo svih 120 milijuna kruna, na svakoga građanina — nakon odbivnog prisilnog zajma od 20% — otpada 1360 Kr. Ovo 1360 Dinarskih kruna predstavlja predratnu vrijednost od samih 1/4 kruna, a obzirom na današnje cijene nužno potrebitih predmeta, gornji iznos od 1360 Dinarskih kruna predstavlja vrijednost manju od 8 predratnih kruna. Ipak i ovu neznatnu imovinu pučanstva ispaćenog pod tudjim jarmom, Glavna komisija, pogrešno ili botimično, hoće da poništi.

Tko je pročitao gore pomenutu izjavu uvjerio se je, da se je ova izmjena produljila radi tih nepoznatih gospodara predatih novčanica i da je radi istih, Glavna komisija predložila relaciju 1-4-6-8-10-12-14-16, na nezasluzenu i nedoknadivu štetu

Glavna komisija izjavljuje, da ona postupa, »ni po babu ni po stričevima« bez obzira na partijsku pripadnost itd., dočim ispravni i vjerodostojni podnosioci III zone govore, da neki organi komisije pri primanju novčanica u III zoni, nijesu se ponašali kao ul. i II zoni pri primanju novčanica. Ovu okolnost, zanimanih, na obranu svojih prava, spremni su dokazati sa nepobitnim činjenicam. A stoji i činjenica, da niti Glavna komisija nije postupala sa pučanstvom III zone kao s' onim I. i II zone, u tome što je predložila rečenu nepravednu relaciju, i tim istavila imovinu sasvim ispravnih i radišnih obitelji. Je li to pravdedno? Svaki istreni čovjek odgovara: Ne! to nije pravdedno.

Zanimani već su poduzeli korake, da im se ta nepravda ispravi, to što bi bila sveta dužnost Glavne komisije, da ispravi svoj predlog. Ako to do skoro ne bude učinjeno, zanimani odućili su zatražiti sva svoja prava, u pogledu izmjene i pripadajući im kamata, sudbenim putem, u smislu državnog temeljnog zakona i § 18 Vidov. Ustava.

Naši dopisi.

Kako Radikal vole Muslimane.

Kladanj, 30. kolovoza.

Šta sve činovnik Radikal želi činovniku Hrvat muslimanu?

U Kladnju u Bosni na nepošten i nedoličan način a iza druge sasma građanske osebe napao je sa uvredljivim i neistinitim riječima nadri pisarstvom glasoviti por. oficijal Stevo Kramarić-Mesarović sudca Hasan ef. Bajramovića, prebacivši mu da zlorabi uredovnu vlast, da po zakonu ne sudi već po svojoj volji t. j. takim riječima koje čovjeka službenika dovode pod optužbu.

Koliko je javnosti poznato toga ništa od danas nevidjesimo kod g. sudca, a da je napadač sa svoga vladanja i rada davao trebao doći pod nadzor vlasti, istaknut ćemo slijedeće.

Kramarić kao por. činovnik koji je i zaklet, da je vjeran i odan bitu i svome zvanju čini nedopustiva rabotanja. On bez majstorske svjedodbe bez koncesije za tjeranje obrta od vlasti bavi se toliko vrijeme sa »piksmokerajon« t. j. popravlja puške, revolvare i strojeve i za to prima unosan novac, jer kao s činovnikom uvijek se nagodi pa kolko poiste toliko se i pada. Znamo za 1 žeraf na taban puške da je uzeo od seljaka 50 dinara.

Šta je najkajznjivije neplaća on za to tečevine! Još je poreznik! Što kupuje sijena i preprodaje uz dubar profit i tako obavlja trgovački posao ni za to neplaća tečevinu niti za to ima od vlasti koncesiju. Što daje novac na kamatu i pomaže zamjeradnike odkupom begluke i spasaivanjem izpod turkog zuluma i to po svojoj volji radi i ako je to bankovni posao.

Nije li gornje sve protuzakonito i nevjerljivo i neviditi se ovdje u rabotvanju toga oficijala što se sve, da dokazati svjedocima, takav grijeh kome, a golemo je što je u sudu jedan musliman,

Viša vlast treba ovo da dokrajči. Zaštoli je g. nadporeznik šutio kad je za sve znao ili se bojao toga o-

Oduzeta dozvola

Jezera, 10. rujna.

U našem mjestu ima preko 20 godina. da tjera kćimarsku prodaju sedamdesetgodišnja starica Čulin Cvijeta uda. pk. Andrije, uzorna ponašanja. Oduzeće joj pod stare dane jedinu koru hljeba, a to otkad se u njezinoj kćrmi pročitale jedan put pretrpšle godine novine, u kojima je bio opisan sve na dlaku nezakoniti izbor našega glavarica Jere Barešića, a samo nuzredice opatnatr kao krivac toga općinskog komesar Gelpi Dušan. Uzalud žalbe i pritužbe jedne siromašice, dušmani ju donapokon bez ikakvih dokaza okrivise talijankom, te joj bio uništen i zadnji utok.

Gelpi je bar lozom iz Italije, dok naša Cvijeta iz Hrvatskih Jezera pa kako su mogle Vlasti uvažiti to bezdušno izvješće sa strane njezinih dušmana.

Mjesto nje dobio je dozvolu za kćimarene invalid Mate Pirjak Barin, koji se inače bavi i zidarskim zanatom, a koji se sad nalazi pod optužbom radi pučanja iz revolvera na jednog mješćana. Njemu će i to po svoj prilici glatko proći, jer je demo krat, koji na pozdrav H. I. zna odgovoriti prigodom izbora grdnom pošuću: „Gradim ti ga!“

Pokrajinske vijesti.

Blamaže svečanosti „Sokolskog Društva u Drnišu“. — Dne 2. rujna t. g. obdržavala se je u Drnišu najavljena svečanost tobožne dvadesetgodišnjice osnutka „Sokolskog Društva u Drnišu“, koje je namjenilo sebi ovu slavu, a koja njemu nespada, već prvobitnom „Hrvatskom Sokolu u Drnišu“ osnovanu 2. rujna 1903. dočim je „Sokolsko Društvo“ preosnovano nakon evakuacije Drniša a u travnju god. 1921. dakle navršilo je svoju dvogodišnjicu.

Pri samoj svečanosti, kojoj je sudjelovao i slet srodne mu sokolske Župe Šibenske, doživjelo je ovo jugo-orjunaško „Sokolsko Društvo“ silne blamaže i iznenadjenja, koja su se predhodno predviđjala, i to su sljedeća:

Prostorija gdje se je obavljala svečanost i sokolske vježbe, bila je okićena mnogobrojnim zastavama; ali nijednoj hrvatskoj zastavi nebi jase mjesta.

Velikosrbini Simo Malivuk-ko za izazov i poniženje Hrvata, izvjesi na desnoj strani ulaza a na svojoj kući, 5 velikih srpskih zastava, e da učesnicim zbilja dokaže srbski karakter „Sokolskog Društva u Drnišu.“

U predvečerje svečanosti a u času dolaska sinjske glazbe i Sokola, na ulaznim vratima (arkadnom slavaluku) drugi Velikosrbini (hrvatski izrod) Ivan Viličić, ko za izazov, postavi samovoljno nadpis u samoj čitnici „ZDRAVO“.

To sve usupnu mnoge Sokolaše (koji se još svog hrvatstva nisu odrekli), pu stadoše javno prigovarati tome nametnutom nadpisu; našo blamirano i smeteno Društvo dađe tekom noći izvjesiti ispod prvog nadpisa — ali vani svake estetike i simetrije — drugi nadpis latinicom „ZDRAVO“. Tableau!!

Sutradan, na dan svečanosti, Društvo očekuje mnogobrojni dolazak seoskih konjanika i pješa

hadnim oglasioni ili bolje službenim pozivom podisani od staroste G. Josipa Regnera opć. tajnika i nai-menovnog referenta, a poslatim po općinskim čaušima svim glavarima sela (48ci Glavara) bilo pozvano seosko predstavništvo i pučanstvo da učestvuju svečanosti izborom i predvedenjem po najboljih i okićenih konja i konjanika, te seoskog pučanstva e da time jugovinskim učesnicima dokažu kako oni (drniška gospoda) još uvijek nad našim seljacima imaju absolutnu moć i upliv.

Nego hrvatski seljaci ove prostrane općine, koji neodobravaju uimalo djelovanje jugo-orjunaškog „Sokolskog Društva u Drnišu“ i (na metljive drniške gospode) pokazaje svoju hrvatsku svijest i narodni ponos, te se neodazvise a ma niti 1 (slovom jedan) iz svih 48 sela, a niti poslaše ni 1 (jednog) konja.

Samo 4 (četiri) pravoslavna seljaka iz Velušića pristupiše i učestvovalaše povorci na svojim konjima; premda je svečanošću na čelu povorke imala stupati čitava sokolska i seoska konjanica, po računu sazivača najmanje dvjesto konjanika.

Srdit i razmjeren sa ovim blamažama Velikosrbini i poznati drniški smuljivac goricečeni Simo Malivuk, opetovano je izazivao, napadao i vrijeđao tog dana mještane Hrvate, tražeći valda nerada i smutnje, što mu nije uspjelo.

I tako kukavno svrši ova umjetno naduvena sokolska svečanost, koju su tamošnji Hrvati bili predhodno ironično nazvali „pogrebom imena i zastave Hrvatskog Sokola“ a naprotiv bio je to zapravo pogreb jugo-orjunaškog „Sokolskog Društva u Drnišu“, koji bez svog dičnog prvobitnog hrvatskog imena i djelovanja, nemože i neće moći djeteljno obstojati, proti volji i želji čeličnog hrvatskog pučanstva ove prostrane Krajine.

Probudjeni drniški Hrvati.

Uredništvo „Dalmatinskog Hrvata“

Šibenik

U Vašem listu od 18. kolovoza ov. g. br. 32. izašao je lični napadaj na moju osobu pod naslovom: „Ljubavne pustolovine dušobrižnika Tokića“. — Zvjerski napadaj u školi na nevino žensko dijete. — Biskupu Mileti na uvaženje.“

Po § 19. tiskovnog zakona molim da izvolite u sljedećem broju Vašega lista na istom mjestu domti sljedeći:

Ispravak.

1. Nije istina, da sam ja izašavši na ulicu počeo njuskati i preko svoga korita te naprosto tražio poljubac od jedne naše čestite — zor djevojke.

2. Nije istina, da mi je palu na lijepak jedna nesvjesna djevojka ljubavnim dopisivanjem, jer takova između mene i bilo koje druge osobe nije nikada bilo.

3. Nije istina, da sam ja, bijesni popo, čim sam spazio 10 — godišnju Nedjelju, kćer siromašne udovice Ivane, oborio se s pram nje svim bijesnilom svoje rutave duše i zgrabio tešku štapinu i udri po neuduznoj Nedjeljki i bodimice i sikomice po prstima i obim rukama, kao što nije istina, da sam se ja okosio na njezinu majku, rekavši joj: To

više! Neka se nauči čuvati povjerenju tajnu.“

4. Nije istina, da je cijelo pučanstvo Šepurine ostalo zgdajeno i do skrajnosti ogorčeno tim zvjerskim napadajem goropadnog dušobrižnika nad neuduznim djetetom, jer toga napadaj, kako sam gore rekao nije ni bilo.

5. Nije istina, da sam ja razvratni pastir koga ne može dalje da trpi čestito vjersko stado u Šepurini, naprotiv je istina da sve čestitije pučanstvo Šepurine u ovoj stvari stoji na mojoj strani.

6. Nije istina da tužba radi onog lažnog anonimnog čirilovskog pisma bila potpuna temeljita, što najbolje dokazivaju događaji, koji su kasnije nastali između te djevojke i Vašeg „Vjernog stražara“.

Šepurine, 8. rujna 1923.

Don Martin Tokić.

(Op. Ur.) *Ljubavne pustolovine dušobrižnika Tokića i Zojski nedžadaj u školi na nevino žensko dijete*, što dušobrižnik Tokić gornjim ispravkom opovrgava, nijesu nikakve bombastične fraze, već gola i neoboriva istina, kako nas o tomu naš dopisnik ponovno uvjerava. — Dušobrižnik Tokić jednostavno nije sve priljavštine izvan kuće, u koje je ugreznuo nakon što je počeo izlaziti na ulicu, premda: Utvrđeno „da je tražio poljubac od čestite djevojke“ potvrđuje javni glas sela Šepurine potkrijepljen javnom izjavom oca dotične djevojke i nje iste. Za utvrđenje „ljubavnog dopisivanja“ predstoje svjedoci koje Presvj. Biskup Mileta ima u predbilježbi. Za utvrđenje „zvjerskog napadaja i bijesnog popa“ predstoji tužba mjesnog školskog Vijeća Kotarskom školskom Vijeću, mnogobrojni očevidni svjedoci izmrcvarene male Nedjelke, među kojima i sam biskup Mileta i pred njegovim kučljenima one dvje žrtve Tokićevih pustolovina. Za utvrđenje prijatelje: „To joj je još malo. Drugi put dubit će više! Nek se nauči čuvati povjerenju tajnu“, predstoji svjedočanstvo iste ud. Ivane i Don Jose Mijata župnika u Žirju, pri prijelju prisutnog. Za utvrđenje „ogorčenosti seljaka“ kao i za „razvratnost i nepodnošivost pastira Tokića“ predstoji javni glas, a do potrebe i potpisi svih svjesnih seljaka.

Tužba one siromašne djevojke, po prilici otrag dvje godine, predočila je biskupskom Ordinarijatu vjeredostojnim dokazima, da je sam dušobrižnik Tokić auktor čirilovskog anonimnog pisma s kojim je ona njezinom vjereniku u Bosni bila najrni je ocrtna. Ista djevojka omražena od dotičnog vjerenika, dospjela je napokon u šibensku bolnicu i otrag desetak dana rodila žensko dijete. Dušobrižnik Tokić poriče temeljitost navodne tužbe tim, što je ta djevojka, kako sam tvrdi, kasnije dospjela u onako razvratni položaj, kojeg joj je auktor anonimnog pisma inače toliko prije pripremao, pa najbombastičnijom klevetom, s kojom je tobože slavodobitno svojev ispravak pozastorio, upada našeg dopisnika s kasnijim događajima rečene djevojke. Naprotiv tomu dušobrižnik Tokić u tom pravcu promašio je daleko svoj cilj, što će i sam priznati usvojili živu istinu: da se je naš dopisnik od uvijek isticao i da se neprestano ističe neumornim pobornikom za opći poredak, čist

kao takav da je od te njegove bombastične klevete podpuo nevini.

Na koncu doznajemo, da je Biskup Mileta spočituo dušobrižniku Tokiću: „Ako ono što je iznio „D. Hrvat“ nije istina, Vi biste morali tražiti opravdanost i zadovoljštinu putem suda.“ Pa to mu i mi poručujemo.

Svakako veoma je žalosno i zamjerno da Biskup Mileta, pored tolikih priljavština i napetosti, podržava još dušobrižnika Tokića među čestitim vjerskim stadom u Šepurinama. Pratimo i bilježimo.

Domaće vijesti.

„Novosti“ i politika. — Zagrebački trgovac Novosti, koji inače donosi tendenciozne brzojave i izvještaje na štetu Hrvata počeo je da piše o „politici srednje linije“, htijud usput da polemizira sa „Obzorom“ — ako taj bude htio. Naime taj demokrate, hvati tu „politiku srednje linije“, a niti ne piše kakove su to linije. Kad demokrate hvati sigurno je za njega dobro, a za druge nevalja. Inače on okoti ovako svako par mjeseci — nije plodan — a opet to nije njegov posao! Trgovina a ne politika, to je njegovo polje; Novosti i politika ko svojja i muzika. Bolje bi bilo da piše „kako je cucek razbil gubec“.

„U Topoli — u Bačkoj neki seljak iznudjivao je anonimnim pismima pojedince za velike svote. Zanimanjem je bio činovnik bolesničke blagajne, a usput je uživao jedno zemljište kao dobrovoljac, a nije bio nikakav dobrovoljac, niti u našoj vojsci, nego u austrijskoj kao redoviti i kao takav u ratu zarobljen u Rusiji i tamo bio dobrovoljac u bolševičkoj vojsci, poslije pak u mađarskoj isto kao dobrovoljac. Karakteristično je, da ovaj podli tip dobiva zemlju na uživanje i činovničko mjesto, a ne pita se za njegovu prošlost i „dobrovoljstvo“. Bit će valjda bio protiv „antidržavnim“ i razmetuo se kako će imi glave kidati, kako je i na solunskom frontu radio.

„Postanica „Srnao“ — Iznosi je beograd Balkan Tu se govori o „pacijskoj konsolidaciji“ — dakle hoće da udare drugim putem nego teroriziranje kao gotovo pokojna orjuna. No uz to govori o zaštiti vidovud ustava i o straji proti antidržavnih elemenata (to čemo biti valjda mi) da izgleda prema tomu, da ni ta organizacija ne će biti za bratsku ljubav „pa će lijepe rječi“ a pacijskoj konsolidaciji ostati mrtvo slovo kao i program jugoslavenskih nacionalista.

Gradske vijesti.

Stanje šibenske općine. — Svakidanim čujemo govorkanje, da stanje šibenske općine ne može biti gore i kukavijeg. Kao u svenu, tako i u našoj općini, kriva je loša uprava, neman i rasipanje od onih, koji bi morali paziti i čuvati. Dobro se može ovdje primijetiti ona narodna: od glave riba smrdi. Pitamo se zašto nam općina propada? Odgovor nam se sam nameće, zato jer općinom svaki vrag gospodar, a samo ne onaj koji tu upravu uzdržava i plaća, a to je općinar.

Ako treba porez i razne druge daće, kao potrošarinu i alično dati, ceate praviti i druge kakove terete snositi onda je općinar prvi. Ako općinar zapita za ovo ili ono odgovor je: šta te briga općinaru plati pa štiti.

Ima već jedan decenij, da naša općina nema svog legalnog biranog općinskog zastupstva. Umjesto, da viša vlast raspíše svoje izbore i tako da preda općinsku upravu u ruke onima kojim to po zakonu Božjem i ljudskom pripada, ona postavlja svoje komesare i činovnike, koji se mjenaju kao žrali na zlu vremenu, a kako su privremenu tako i ne rade ništa, već samo študiraju, kako će u što bedastije svrhe općinsko dobro da potroše. Slučaj za pustim podvornicima koji ne rade ništa, a dobro im se plaća. Pita se današnje općinsko vijeće i gosp. upravitelja što misli učiniti u pogledu reduiranja općinskih podvornika. (Do danas se nezna kako stoje računi šibenske općine? Misli li današnje općinsko vijeće sa gosp. upraviteljem na čelu, račune pregledati, sastaviti i na vidik

znat, što je od onog zemljišta, kojeg je bivši upravitelj pravoslavnoj crkvi ustapio i uz koju cijenu?

Ovim rečenica želimo upozoriti današnje općinsko vijeće neka poprave sve ono što su bivši pokvarili općinsko imovinsko stanje pa i eventualne nekorektnosti predjašnjih upravitelja i na vidik iznusa.

• Mladež. — Prošla su dva mjeseca kako se škole otvorile, a mladež svojim kućama odleželo, kroz to vrijeme kao da je mjesto opustjelo i pestaralo. A sad — opet smjeli, veseli, mladost žamori, grad oživljuje. Zdravo mladeži — pregrni za radom umnim, oružaj se znanjem, tisuć i tisuć očiju uprto je u tebe. Roditelji gledaju i dšću očekujući u vama ponosi i nadu svoju. Vi bezbrinji mladeži uprite svom silom, da postanete ljudi. Ljudi nam treba.

Vi djevojčice, skromne, a ne stidljive,

tibe a ne plašive, slobodne a ne drške, čitajte, slušajte, učite, radite. U svakom nitru neka vam ne prestano gledaju na život i rad koji vas danas sutra čeka. A Vi — učenice i učenici viših razreda — Vas će život uskoro uvesti u svoje kolo — Brige za život nek počinju u se radjati u Vama. Ne! a Vas život nadje spremne, neustrašive. Najljepšu časni života znati čete se otići, ako ste čistog i čistog pogleda nepokoleblivog i neustrašivog duha. Dužnosti su Vam svaki danom veće. Lutate biti ljudi — ali i Hrvati — Poštenje i ljubav za svoj rod hrvatski nesnijete ni u najtežim časovima napustiti. Hrvatska nam treba ljudi, treba žena i majka. U to ime, — da ste nam zdravo hrvatska mladeži!

• Nešto malo larme — U četvrtak na večer skupilo se nešto školskog sitniša a među kojim su se našlo isticala neki tip-

ovi tipovi u larnanju protiv Italije. Ludo je i zamisliti da li se iko od Hrvata u Šibeniku mogao priključiti kakovoj manifestaciji pod vodstvom plaćenog ološa.

O držanju policije i žandarmerije, koja je izgleda stajala pod vrhovnom komandom komesara Carevića, te večeri, mogu i sami Ananiti da zavide. Još samo da za nje zna Hussein Bošković... Čemu ono razgajanje mirne publike što je šetala po Poljani i nije ništa imala zajedničkog sa lamadžijama? I haš se mirne ljude malo natjeravati bajonetama! Najgornji nasrtljivost kao i uvijek trebalo je opet da pokaze agent Belamarić, koji se u tome samo čini revnim, a o švercu srebra na talij, parohod ne zna ništa ?? Ne može svaki bukovski konesar policije, a ni svaki bolvan agent policije.

„Narodna Straža“ u svom zadnjem

br. barizejski podvaljuje bivšem našem uredu. Dok se stara Miho prepričan privatnim poslom, sam zahvalio na častli uredu uredu iz privredne redakcionog odbora.

Što se pako dešeta tibe ne sami „Nar. Straža“ već ojele njezina u likvidaciji nastija dobila ga je na zadonim izborima. Preporučujemo ocnima oko Straže, nek se bar oni drži one vjerske. Ne podvali ono bližnjima, što nije drago, da tebi drugi.

S ovim i mi svršavamo, neka „Straža“ počiva u miru na nju zaboravljamo.

Izdav. i glg. urednik: M. Berović, pravnik
Tisak: Pučka Tiskara — Šibenik

Mali oglasnik.

Temeljna taksu 6 Dinara. Za svaku riječ 50 para. Za deljiva slova dvostruko se uračunava. Placa se unaprijed.

Hrvatski liječnik traži se za Drušku Krajinu. Druški Hrvati drže za nj već pripravnim elegantno i moderno sa svakim komforom uređenim stan. Druška Krajina broji kojih 24.000 Hrvata, koji suda nemaju svoga liječnika. Hrvatski liječnici koji bi želili naslaniti se u Drušu sve informacije mogu dobiti preko: Hrvatske Metropolitolske Čitaonice — u Drušu

I. STJEPUSIN — SISAK
Preporuča najbolje tambure, žice, partiture i ostale potrebštine za sva glazbila.

MATE PRGIN -- ŠIBENIK
Veliki pribor šešira i sagova domaćih Ivornica.
Trgovina mješovitih robe.

150 hektolitara zdrava vina na prodaju. Ozbiljni reflektanti nek se obrate na **MATU VLADIČA PRVIČ-LUKA** (Kotar ŠIBENIK) Cijene umjerene.

I. Bos. Hec. tvornica turpija **JOSIP MEGLIĆ** Vares Majdan Željezara
Preporuča sve vrste novih turpija i rašpa na veliko i za malo te prima na novo oštrenje istrošene. Cjenik na zahtjev budaša i franco.

Jugoslavenski Javni liječnik u Sjevernoj Americi. **PETAR REŠKOVAC** 1526 Page St., N. S. Pittsburgh, Pa.
Zastupam u svima ostavinskim i nim poslovima i razpravama. Uterivan oštete za Vaše ustradale i poginule u Americi, kao i osmrtnine za umrle u svim slučajevima. Izrađujem sve pravne i ine dokumente za sve one, koji žele doputovati u Ameriku. U Americi imaju svoje rodbine, koje se se za njih pobrinuti. U svakom slučaju izvolite se obratiti na mene. Toplo se preporučam zainteresovanim osobu.

KRUMPIRA bijeloga, zdravog, stihog za jelo prebranoga bez zemlje nudja svaku količinu **VLADO STEFANOVIĆ DARUVAR (HRVATSKA)**

Posjetiocima morskih kupališta, pumnicima i izletnicima, preporuča svoj novouređeni, **Hotel „Dalmacija“** u Tivtu, jedan sat vožnje parobrodom od željezničke postaje Zelenik. Potpuno nova zgrada sa novim namještajem, na najljepšem mjestu Buke i u blizini naj-čeg i najljepšeg perivoja u državi. Morsko kupalište u neposrednoj blizini. Cijeno vrlo umjerene. **IVO FAZO, TIVAT, Dalmacija.**

JOSIP DREZGA - ŠIBENIK Brzjavni: DREZGA ŠIBENIK. Telefon inter 38

VELIKA PRODAJA u žitaricama i kolonijalima, Prodaja: Sečera, Kave, Pirinča, Sapuna, Gradjavnog materijala, Nafta, Benzina, Mašinskog ulja **SVE UZ CIJENE KONKURENCIJE.** Autogarage. Narudžbe se obavljaju sa vlastitim prevoznim sredstvima motornim ladjama pomoru, teretnim automobilima po suhu. Export vina, ulja i rakije na malo.

Dragulin Šepex, Zagreb Prilaz 35 Prilaz 35. Vlastiti proizvod svih vrsti „LIMENKA“ za lak, firmas, te parton, dje, parovlenu, karidite itd. Potentne limenke za utjene boje itd.

DROGARIJA VINKO VUČIĆ ŠIBENIK Skladište kemijskih proizvoda, lakta boja gumenih predmeta i o. **OPTIKA.** Naočala Cvikera. Izvršuje svaku izradbu po okul. liječničkom propisu. **PRIMAJU SE POPRAVCI.**

KRUMPIRA Zdrava, birana, slavonskog bijela najbolje vrsti nudja svaku količinu na vagone Trgovina Zemaljskih Plodiva **IVAN VRKLJAN DARUVAR (SLAVONIJA).**

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo. Jelačićev trg. 4. - ZAGREB. - (vlastita palača)

Dionička glavica: s pričuvama Din 28.000.000.- K 112.000.000.-
Telefon: 2-85, 7-96, 11-94, i 15-54.

Brzjavni: Trade i Trgovbanka.
Podružnice: Koprivnica, Ruma

Afilirani zavodi: U svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije. Izravne veze sa prvorazrednim bankama u cijeloj Evropi, te Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantulji kamatnjak

Eskomptira: mjenice i devize

Financira i osniva obrtničku trgovačka i industrijalna poduzeća

Kupuje i prodaje: valute, devize i vrijednosne papire

Podiletljuje: predjumuve na vrijednosne papire.

Burzovne naloge: obavlja kulantno i točno.

Izdaje: čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu i inozemna mjesta.